

När momsen styr måltiden

– Effekter av sänkt livsmedelsmoms utan motsvarande sänkning för restaurangmåltider

makrologik

När momsen styr måltiden

– Effekter av sänkt livsmedelsmoms utan motsvarande sänkning för restaurangmåltider

Förord från Visita

Livsmedelspriser och hushållens köpkraft har under senare år blivit centrala frågor i den ekonomisk-politiska debatten. Förslag om sänkt moms på livsmedel har lyfts fram som ett sätt att stärka hushållens ekonomi och dämpa effekterna av stigande priser.

Samtidigt får utformningen av momsen tydliga konsekvenser för hur och var maten konsumeras. En momssänkning som omfattar livsmedel i dagligvaruhandeln men inte restaurangmåltider på plats skapar olika villkor för samma typ av konsumtion och riskerar att snedvrider konkurrensen mellan närliggande verksamheter.

För Visita är utgångspunkten tydlig: likvärdiga produkter bör beskattas likvärdigt. När skattesystemet gör skillnad på mat beroende på hur den säljs eller konsumeras påverkas inte bara konkurrensen, utan också konsumtionsmönster, företagande och sysselsättning.

Restaurangnäringen är en viktig del av svensk ekonomi och en av de mest arbetsintensiva sektorerna. Branschen skapar arbetstillfällen över hela landet och fungerar som en central ingång på arbetsmarknaden, inte minst för unga och utrikes födda. När konsumtion styrs bort från restauranger får det därför direkta konsekvenser för jobb, arbetade timmar och investeringar i lokalsamhällen. Samtidigt pressas många företag redan av små marginaler och höga kostnader.

Mot denna bakgrund har denna rapport tagits fram på uppdrag av Visita. Syftet är att analysera vilka effekter en sänkt livsmedelsmoms utan motsvarande förändring för restaurangmåltider kan få för konkurrens, sysselsättning, företagande och konsumenter. Rapporten syftar också till att bidra med ett faktabaserat underlag till den fortsatta diskussionen om hur skattepolitiken kan utformas för att stödja både hushåll och ett hållbart, konkurrenskraftigt näringsliv.

Vi hoppas att rapporten kan bidra till ökad förståelse för behovet av likvärdiga villkor inom livsmedelssektorn och för restaurangnäringens betydelse för svensk ekonomi och samhällsutveckling.

Stockholm, maj 2026

Anna Wallén
Näringspolitisk chef
Visita

Om rapporten

Rapporten är författad av Ola Nevander, nationalekonom vid analysföretaget Makrologik. Den har tagits fram på uppdrag av Visita och arbetet har genomförts mellan december 2025 och maj 2026. Huvudsakliga kontaktpersoner hos Visita har varit Thomas Jakobsson, chefsekonom, och Sofia Råsmar, näringspolitisk expert.

Rapportinnehåll

Sammanfattning	5
1. Tillfälligt sänkt mervärdesskatt för livsmedel 2026–2027	6
Differentierade momssatser mellan livsmedel och restaurangtjänster	6
Substitutionseffekter mellan livsmedel och restaurangmåltider	7
Optimal beskattning och differentierade momssatser	7
2. Effekter av tillfälligt sänkt livsmedelsmoms och införandet av en skattekil mellan livsmedel och restaurangtjänster	8
Relativprisdrivna konsumtionsskiften vid sänkt livsmedelsmoms	8
Hur stor är substitutionen mellan livsmedel och restaurang?	9
Inkomsteffekt av momssänkningen – starkast efterfrågestimulans för livsmedel	11
Negativ nettoeffekt för restaurangnäringen	12
Substitution från måltidsservering till take away med lägre genomsnittsnöta	13
Ökad konsumtion av färdigrätter från livsmedelsbutiker	16
Substitution från marknadsaktivitet till hushållsarbete	17
Flytt av köpkraft mot mindre arbetsintensiv produktion	18
Merkostnader och risker för skattefel vid differentierade momssatser	19
Administrativa merkostnader vid differentierade momssatser	19
Risker för felredovisad moms och skattefel	20
3. Effekter av att sänka restaurangmomsen till 6 procent och avskaffa skattekiln mellan livsmedel och restauranger	21
Effekter på hushållens konsumtion av sänkt restaurangmoms	22
Ökning av antalet restaurangbesök	22
Omsättningsökning på cirka 3 procent för restaurangerna	23
Effekter på sysselsättningen	24
Ökad sysselsättning inom restaurangnäringen	24
Arbetsmarknadsinträde för grupper med svag arbetsmarknadskoppling	24
Offentligfinansiella effekter	25
Direkt inkomstbortfall på 4,9 miljarder kronor	25
Drygt en tredjedel beräknas komma tillbaka till de offentliga finanserna	26
Referenslista	29

Sammanfattning

Den tillfälligt sänkta livsmedelsmomsen, som trädde i kraft den 1 april 2026, infördes i syfte att stärka hushållens ekonomi under lågkonjunkturen genom lägre livsmedelspriser. Åtgärden innebär emellertid att momssatsen på livsmedel skiljer sig från momssatsen på restaurangtjänster, vilket ger upphov till ett antal problematiska ekonomiska och administrativa följd effekter. Både ekonomisk teori och empirisk forskning visar att differentierade momssatser – särskilt mellan varor och tjänster som fungerar som ekonomiska substitut – riskerar att skapa samhällsekonomiska snedvridningar.

Rapportens konsumentstudie visar att momsdifferentieringen driver relativprisförändringar som påverkar hushållens konsumtionsmönster. När livsmedelspriserna faller utan motsvarande priset effekt på restaurangtjänster uppstår incitament att flytta konsumtion från restaurangbesök till livsmedelsinköp. Vidare sker en förskjutning från måltidskonsumtion på plats i restauranger till take away-måltider och måltidsleveranser, eftersom dessa beskattas som livsmedel. Reformen skapar även incitament att flytta delar av matberedningen från restauranger och storkök till hushållens egen matlagning i hemmen.

Beräkningarna indikerar att reformen leder till en negativ substitutionseffekt för restaurangnäringen motsvarande cirka 2,6 miljarder kronor på årsbasis så länge olika momssatser gäller för livsmedel och restauranger. Den positiva inkomsteffekt som uppstår genom stärkt köpkraft hos hushållen motverkar samtidigt en del av bortfallet. Nettoeffekten för restaurangnäringen beräknas vara negativ och uppgå till 1,5 miljarder kronor per år.

Rapporten visar också att reformens utformning kan vara problematisk ur ett arbetsmarknads- och konjunkturperspektiv. Medianföretaget inom restaurangverksamhet lägger cirka 36 procent av omsättningen på personalkostnader, tre gånger mer än inom dagligvaruhandeln. En konsumtionsförskjutning från restauranger till dagligvaror riskerar därmed att dämpa sysselsättningen relativt ett scenario där momssatserna är identiska och efterfrågan på restaurangtjänster därför bevaras.

Vidare medför reformen ökade administrativa kostnader och risker för skattefel. Omkring 31 000 restaurangföretag behöver administrera en extra momssats. De samlade merkostnaderna uppskattas till cirka 0,4 miljarder kronor för företagen och cirka 0,1 miljarder kronor för myndigheter. Samtidigt beräknas det årliga skattefelet till följd av gränsdragningsproblem mellan livsmedel och restaurangtjänster uppgå till omkring 0,7 miljarder kronor så länge momsdifferentieringen kvarstår.

Som möjlig lösning analyseras en sänkning även av restaurangmomsen till 6 procent. Var sjätte konsument uppger att de skulle gå på restaurang oftare vid en sådan reform. En typisk tvåbarnsfamilj skulle erhålla en årlig besparing på omkring 1 000 kronor. Beräkningarna indikerar samtidigt att en restaurangmomssänkning till 6 procent skulle öka restaurangomsättningen med cirka 3 procent, samt öka sysselsättningen med 4 100 heltidsekvivalenter, motsvarande jobb för omkring 5 100 personer.

Det statsfinansiella intäktsbortfallet av en sänkt restaurangmoms till 6 procent uppskattas till cirka 4,9 miljarder kronor på helårsbasis, eller cirka 4,1 miljarder kronor i total initial effekt, när effekter från minskat skattefel och lägre kostnader för myndighetsadministration beaktas. Reformens självfinansieringsgrad beräknas till cirka 35 procent, vilket innebär att drygt en tredjedel av det initiala intäktsbortfallet på sikt bedöms återflöda till de offentliga finanserna.

1. Tillfälligt sänkt mervärdesskatt för livsmedel 2026–2027

Differentierade momssatser mellan livsmedel och restaurangtjänster

Den 1 april 2026 sänktes mervärdesskatten på livsmedel från 12 till 6 procent, en sänkning som gäller fram till 31 december 2027. Åtgärdens syfte är att tillfälligt stärka hushållens ekonomi under lågkonjunkturen och minska deras utgifter för livsmedel.¹

Utgifter för livsmedel står för omkring 14 procent av den svenska hushållskonsumtionen, vilket gör sänkningen av livsmedelsmomsen till en bred och omfattande reform.² Åtgärden beräknas enligt regeringen medföra ett inkomstbortfall i statsbudgeten på cirka 16 miljarder kronor 2026 och cirka 21 miljarder kronor 2027.³ Någon motsvarande sänkning av mervärdesskatten för restaurangtjänster har inte föreslagits, vilket innebär att olika momssatser gäller för livsmedel respektive restaurangtjänster.

¹ Finansdepartementet (2025a), s. 6.

² Enligt konsumentprisindex för 2026 står livsmedel för 13,9 procent av den totala hushållskonsumtionen.

³ Regeringen, prop. 2025/26:1, s. 402. Helårseffekten enligt regeringens beräkningar är 21,25 miljarder kronor.

Substitutionseffekter mellan livsmedel och restaurangmåltider

Livsmedel och restaurangmåltider utgör ekonomiska substitut. Relativprisförändringar mellan kategorierna påverkar konsumenternas val och därmed sammansättningen av hushållens efterfrågan. En sänkning av livsmedelsmomsen tenderar att leda till lägre matpriser i dagligvaruhandeln – alternativt till mer dämpade prisökningar än vad som annars hade varit fallet – samtidigt som någon motsvarande prissänkning inte sker på restaurangtjänster. Detta skapar incitament för konsumenter att allokera en större andel av sin konsumtion till dagligvaror och en mindre andel till restaurangbesök. I avsnitt 2 redovisas en enkätbaserad skattning av substitutionseffekterna mellan livsmedel och restaurangtjänster.

Optimal beskattning och differentierade momssatser

En utgångspunkt inom nationalekonomisk teori om optimal beskattning är att skattesystemet bör utformas så att det i möjligaste mån minimerar snedvridningar av konsumtionen.⁴ Både teori och empiri visar att differentierade momssatser innebär betydande nackdelar i detta avseende. Forskningen pekar på att det oftast är samhällsekonomiskt mest effektivt att beskatta varor och tjänster med en enhetlig skattesats.⁵ Skillnader i moms mellan närliggande varor och tjänster – såsom livsmedel och restaurangtjänster – skapar särskilda gränsdragningsproblem, ökar administrationskostnaderna för både företag och myndigheter och leder till risker för skattefel. De avsteg från enhetlig beskattning som ibland anses motiverade inom optimal beskattningsteori – exempelvis enligt Ramseyregeln – innebär typiskt sett att priskänsliga varor och tjänster bör beskattas lägst för att begränsa snedvridningseffekter. Differentieringen mellan livsmedel och restaurangtjänster går i detta avseende i motsatt riktning, eftersom restaurangtjänster generellt bedöms vara mer priskänsliga än livsmedel.⁶

Differentierade konsumtionsskatter kan därtill sällan motiveras av fördelningsskäl. Denna slutsats stöds bland annat av en utvärdering från Riksrevisionen av 1996 års sänkning av livsmedelsmomsen, som visade att åtgärden hade låg träffsäkerhet.⁷

⁴ Se exempelvis Stiglitz & Rosengard (2015).

⁵ Bastani (2021).

⁶ Se exempelvis Hortlund & Sandholdt (2010) samt Klein & Olovsson (2015).

⁷ Riksrevisionen (2018).

2. Effekter av tillfälligt sänkt livsmedelsmoms och införandet av en skattekil mellan livsmedel och restaurangtjänster

I detta rapportavsnitt analyseras effekter av livsmedelsmomsens tillfälliga sänkning från 12 till 6 procent, med utgångspunkt i att restaurangmomsen inte har sänkts i motsvarande omfattning. Från och med den 1 april 2026 är momssatserna på livsmedel och restaurangtjänster således differentierade, för första gången i Sverige sedan 2011. Det innebär att en skattekil på 6 procentenheter har införts mellan kategorierna, vilket ger upphov till relativprisförändringar som påverkar konsumentbeteende, sysselsättning och kostnadsläge.

Relativprisdrivna konsumtionsskiften vid sänkt livsmedelsmoms

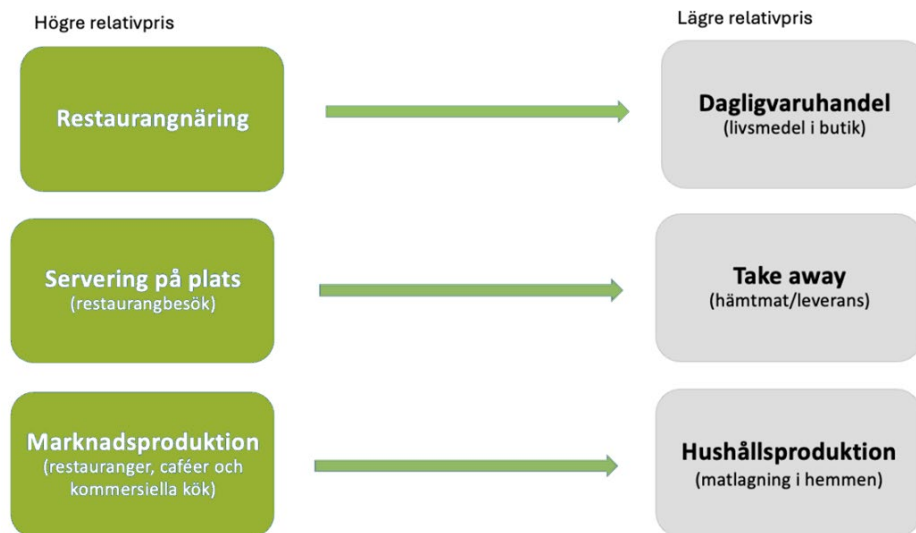
Relativprisskiften mellan livsmedel och restaurangtjänster påverkar både hur måltider produceras och konsumeras, huvudsakligen via tre typer av effekter:

- När livsmedelspriserna faller utan någon motsvarande prisseffekt på restaurangtjänster uppstår incitament för hushållen att flytta köpkraft från restaurangbesök till livsmedelinköp från dagligvaruhandeln.
- En efterfrågeförskjutning sker från måltidskonsumtion på plats i restauranger till take away-måltider – hämtmat eller måltidsleveranser – eftersom de senare beskattas som livsmedel.
- Momssänkningen på livsmedel skapar incitament till förskjutningar från beredning och servering av livsmedel i restauranger, caféer och andra storkök till egen matlagning i hemmen.

Samtliga tre beteendeeffekter – som sammanfattas i figuren nedan – medför i förlängningen en omfördelning av produktion, sysselsättning och beskattningsunderlag.

Tre typer av substitution vid sänkt livsmedelsmoms

Effekter på konsumentbeteendet när restaurangmomsen förblir oförändrad

Hur stor är substitutionen mellan livsmedel och restaurang?

För att analysera hur hushållens konsumtionsmönster påverkas av en tillfälligt sänkt livsmedelsmoms har en enkätstudie genomförts med 1 000 konsumenter – representativa för den vuxna befolkningen – inom ramen för rapporten. Intervjuerna genomfördes av Infostat i mars 2026 via en slumpmässigt rekryterad webbpanel. Urvalet kvoterades efter kön, ålder och geografi samt viktades därefter efter kön, ålder, utbildningsnivå och partisympati för att korrigera för eventuella kvarvarande urvalsskevheter. Respondenterna fick ta ställning till hur deras konsumtion skulle förändras vid en prisnedgång på livsmedel på 5–6 procent, vilket motsvarar effekten av den tillfälliga momssänkningen vid full prisövervältring.⁸

16 procent av respondenterna i enkäten uppgav att de skulle äta på restaurang mer sällan till följd av prissänkningen på livsmedel, medan 10 procent angav att de i stället skulle öka sina restaurangbesök. Nettoandelen på 6 procentenheter motsvarar cirka 500 000 personer i den vuxna befolkningen.⁹ Drygt två tredjedelar av de svarande (68 procent) uppgav att de skulle gå på restaurang ungefär lika ofta som före livsmedelsprisernas sänkning.

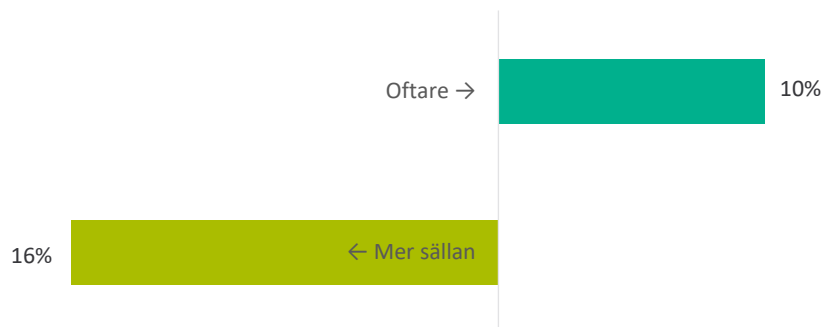
⁸ Vid full prisövervältring motsvarar en sänkning av momssatsen från 12 till 6 procent en prisminskning på cirka 5,4 procent för konsumenten, beräknat som: $(1,06 / 1,12) - 1 \approx -5,4$ procent. Enligt konsumentprisindex för april 2026 minskade priserna på livsmedel och alkoholfria drycker med 5,5 procent jämfört med månaden före (mars) och med 5,7 procent jämfört med april 2025, vilket indikerar att momssänkningen i huvudsak har övervältrats till konsumentledet.

⁹ Enligt SCB uppgick den vuxna befolkningen till cirka 8 476 000 personer år 2025 (18 år eller äldre).

Svarsfördelningen är förenlig med två teoretiska effekter av momssänkningen som verkar i motsatta riktningar: dels en substitutionseffekt som dämpar restaurangkonsumention till förmån för livsmedelsinköp från matbutiker, dels en inkomsteffekt som stärker hushållens reala köpkraft och ger upphov till positiva effekter på hushållskonsumtionen generellt, inklusive restaurangkonsumention. Nettoutfallet enligt konsumenternas egen bedömning pekar således mot en negativ efterfrågeeffekt för restaurangnäringen.

Förväntad påverkan på restaurangbesöken av momssänkningen på livsmedel

Andel konsumenter som skulle gå på restaurang oftare respektive mer sällan, vid sänkta livsmedelspriser med 5–6 procent (fullt genomslag av livsmedelsmomssänkningen) och oförändrade restaurangpriser¹⁰

"Ungefär lika ofta": 68 %, "Vet ej": 6 %.

Den negativa effekten på restaurangbesöken är något mer uttalad bland kvinnor än bland män: 18 procent av kvinnorna uppgav att prissänkningen på livsmedel skulle medföra färre restaurangbesök, jämfört med 14 procent av männen. Effekten framträder vidare tydligast i yngre åldersgrupper, där 20 procent av personer upp till 29 år angav att de skulle minska sina restaurangbesök. Även arbetslösa (35 procent) och studerande (25 procent) är överrepresenterade bland dem som uppgav färre restaurangbesök, vilket är förenligt med att priskänsligheten är högre i grupper med mer begränsade ekonomiska marginaler.

¹⁰ Konsumentfråga: "Anta att maten i livsmedelsbutiker blev 5–6 % billigare, medan restaurangpriserna förblev oförändrade. Skulle du då äta på restaurang oftare eller mer sällan än idag? Prissänkningen kan motsvara att maten blir cirka 150 kronor billigare per vuxen och månad." n = 1000.

Inkomsteffekt av momssänkningen — starkast efterfrågestimulans för livsmedel

En sänkning av livsmedelsmomsen påverkar inte enbart hushållens konsumtionsval genom substitutionseffekter, utan ökar även hushållens reala köpkraft genom en lägre generell konsumentprisnivå. Denna inkomsteffekt, som motsvarar cirka 0,7 procent av hushållens totala konsumtion, innebär att hushållen erhåller en exogen köpkraftsvinst – en form av *windfall gain* – som kan användas till såväl ökad konsumtion av livsmedel som till andra konsumtionsökningar, inklusive ökad restaurangkonsumention.¹¹ För restauranger motverkar inkomsteffekten således den negativa substitutionseffekten av att livsmedel blir relativt billigare än restaurangbesök.

Beräkningar baserade på enkätdata indikerar att inkomsteffekten kan vara betydande för många hushåll. Ett typiskt hushåll bestående av två vuxna och två barn uppger exempelvis genomsnittliga livsmedelsinköp på 6 287 kronor per månad.¹² Vid fullt genomslag av momssänkningen motsvarar detta en årlig besparing på 4 042 kronor.¹³ Den ökade köpkraften kan användas till inköp av mer eller bättre livsmedel, konsumtion inom andra utgiftskategorier – såsom restaurangmåltider, resor och boende – eller sparande.

Respondenter i enkätundersökningen indikerar att de i första hand använder den stärkta köpkraften till ökad konsumtion av livsmedel och bättre mat i hemmet, snarare än till restaurangbesök. Livsmedel prioriteras högst av 28 procent av de svarande, jämfört med 19 procent för restaurangmåltider med konsumtion av måltiden på plats. Även sparande prioriteras högt, vilket indikerar att den ökade köpkraften i ett läge präglad av hög konjunkturell och säkerhetspolitisk osäkerhet inte fullt ut omsätts i ökad konsumtion på kort sikt. Skillnaden mellan restaurangmåltider på plats och take away-måltider är vidare tydlig. Medan nästan var femte respondent prioriterar restaurangbesök högst, gäller motsvarande endast 2 procent för take away-måltider från restauranger. Resultaten indikerar därmed att konsumenterna i hög grad värdesätter restaurangupplevelsen och serveringstjänsten, snarare än enbart den färdiga måltiden.

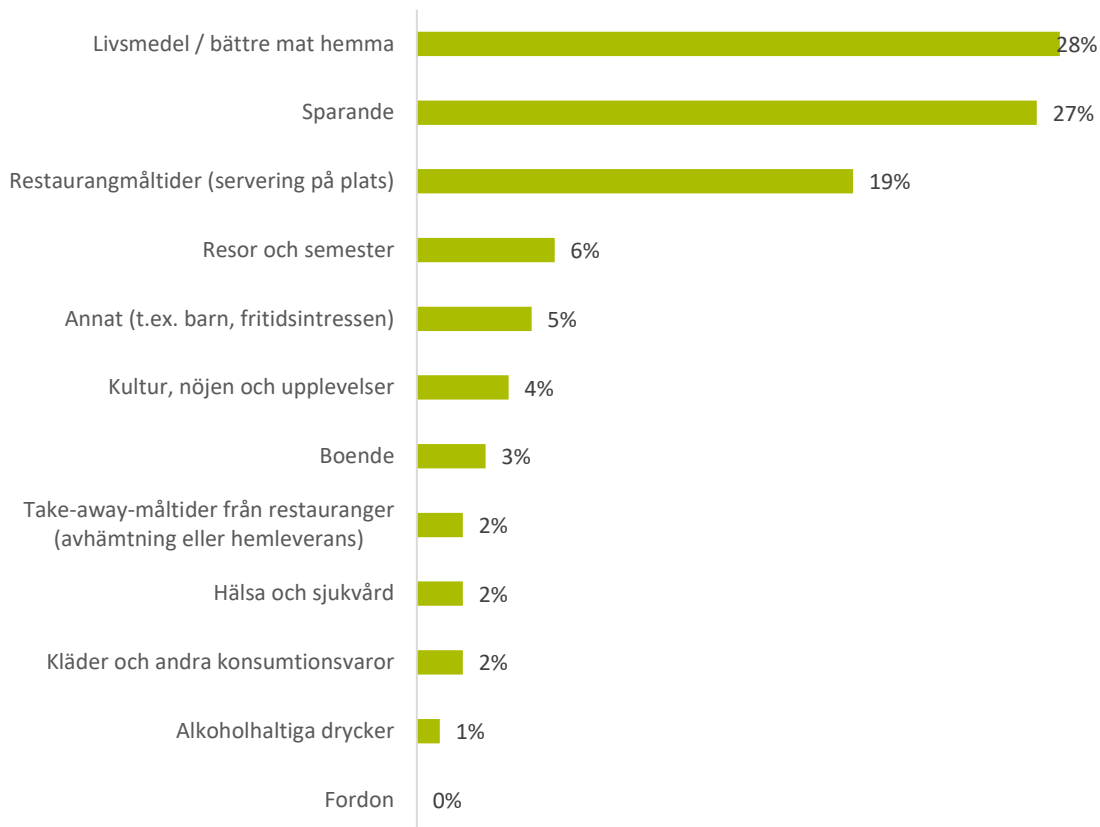
¹¹ Inkomsteffekten för momssänkningen uppgår till cirka 21 mdkr. / 2 894 mdkr. $\approx 0,7$ procent av hushållskonsumtionen, där 2 894 mdkr. är hushållskonsumtionens storlek 2024 enligt nationalräkenskaperna (SCB, BNP från användningssidan).

¹² Skattningen baseras på medelvärdet från enkätsvar på frågan: "Ungefär hur mycket lägger ditt hushåll på livsmedel per månad? Avser inköp av livsmedel från matbutiker, inklusive färdigrätter." $n = 1\ 000$.

¹³ Regeringen har uppskattat att ett hushåll bestående av två vuxna och två barn får cirka 6 500 kronor i ökad köpkraft per år till följd av den tillfälligt sänkta livsmedelsmomsen. Den enkätbaserade skattningen i denna rapport är lägre och uppgår till cirka 4 042 kronor per år för motsvarande hushållstyp. Skillnaden kan bland annat bero på att regeringens beräkning bygger på schabloniserade konsumtionsantaganden från Konsumentverket, medan rapportens skattning baseras på självrapporterade faktiska livsmedelsutgifter i ett representativt enkätunderlag. Skillnaden kan även påverkas av antaganden om barnens ålder samt av att livsmedelskostnaden per person normalt minskar i större hushåll genom exempelvis större förpackningar och gemensam konsumtion. Se Regeringskansliet och Finansdepartementet (2025).

Vad prioriterar hushållen högst när matpriserna faller?

Andel konsumenter som rankar respektive kategori som högsta prioritet vid stärkt köpkraft¹⁴

Negativ nettoeffekt för restaurangnäringen

Enkätunderlaget har möjliggjort beräkningar av graden av substitution mellan livsmedel och restaurangtjänster. Den skattade korspriselasticiteten uppgår till cirka 0,60, vilket innebär att en minskning av livsmedelspriserna med 1 procent förväntas minska efterfrågan på restaurangtjänster med omkring 0,6 procent, efter justering för generella köpkraftseffekter på individnivå. Effekten är därmed betydande, men inte fullständig, och indikerar att konsumtionen i viss

¹⁴ Baserat på konsumentfrågan: "Anta att ditt hushålls köpkraft ökar med cirka 150 kronor per vuxen och månad till följd av lägre matpriser. Hur skulle hushållet använda det extra utrymmet? Rangordna följande kategorier från 1 (högst prioritet) till 12 (lägst prioritet)." n = 1 000.

utsträckning omfördelas från restaurangtjänster till livsmedel.¹⁵ De sjunkande livsmedelspriserna beräknas medföra en ren substitutionseffekt från restauranger till livsmedelsbutiker på 2,6 miljarder kronor på årsbasis, så länge livsmedelsmomsen uppgår till 6 procent medan restaurangmomsen kvarstår på 12 procent.¹⁶

Inkomsteffekten, genom vilken hushållens allmänna köpkraft stärks, medför emellertid en effekt i motsatt riktning. Denna positiva effekt på restaurangnäringen beräknas uppgå till cirka 1,1 miljard kronor på årsbasis.¹⁷ Nettoeffekten av livsmedelsmomssänkningen på restaurangnäringen beräknas därmed vara negativ och uppgå till cirka 1,5 miljarder kronor årligen, där den negativa substitutionseffekten överväger inkomsteffekten av stärkt generell köpkraft bland hushållen.

Substitution från måltidservering till take away med lägre genomsnittsnöta

En sänkning av livsmedelsmomsen skapar inte enbart incitament att flytta konsumtion från restauranger till dagligvaruhandel, utan även att ersätta måltider som konsumeras på plats med take away-måltider från restauranger. Take away-måltider – restaurangmåltider som antingen avhämtas eller levereras hem till konsumenten – beskattas som livsmedel och stimuleras därmed relativt måltider som konsumeras på plats i restaurangen. Denna typ av olikformighet i beskattningssituationen skapar en rad ekonomiska och administrativa följd effekter för restaurangnäringen.

¹⁵ Skattningen baseras på enkätsvar där respondenter uppskattade hur antalet måltidstillfällen per vecka skulle förändras vid en prisnedgång på livsmedel. Svaren omfattar fyra konsumtionskategorier (hemlagade måltider, färdigrätter från butik, restaurangmåltider som konsumeras på plats samt take away-måltider från restauranger), där extremvärden exkluderats ($|\Delta| > 9$ måltider/vecka) och kvarvarande observationer normaliserats på individnivå för att isolera substitutionseffekten. Resultatet är robust över alternativa definitioner av extremvärden, med ett rimlighetsintervall på cirka 0,6–1,0. Respondenterna uppgav relativt hög säkerhet i sina uppskattningar av beteendeförändringar vid lägre livsmedelspriser. Självskattad säkerhet uppgick till i genomsnitt 7,4 på en tiogradig skala, med en median på 8,0. Det indikerar att resultaten inte primärt drivs av osäkra eller slumpmässiga svar.

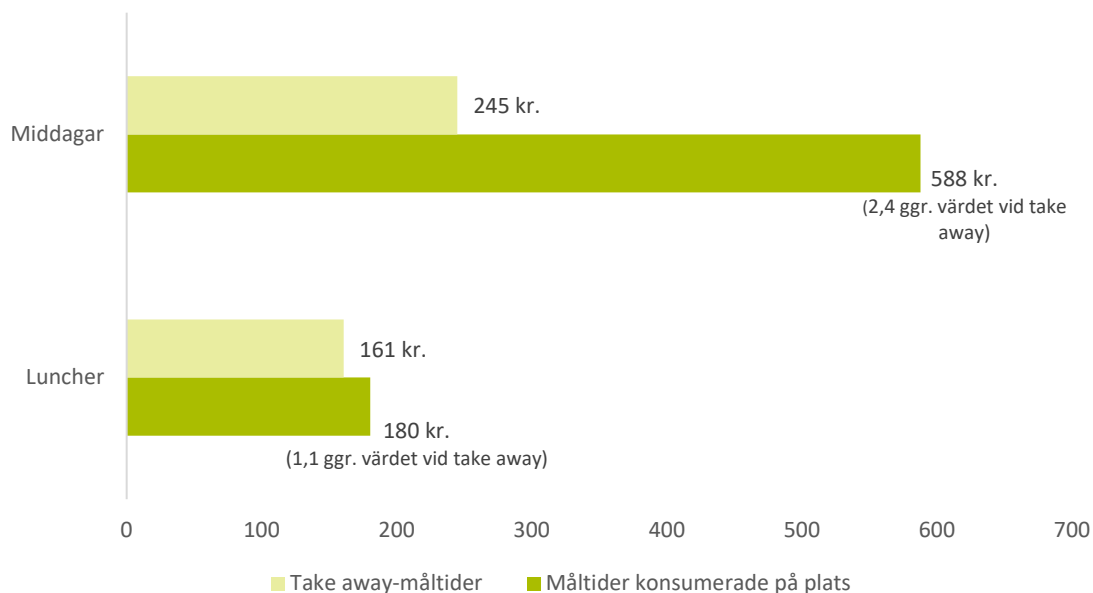
¹⁶ Beräknat utifrån en korspriselasticitet på 0,60, antagandet om fullständig övervältring av momssänkningen på konsumentpriset samt restaurangmarknadens skattade storlek efter avdrag för take away-måltider och alkoholhaltiga drycker, cirka 82 miljarder kronor exklusive moms 2024.

¹⁷ Beräkningen baseras på andelen livsmedel av hushållens konsumtion enligt konsumentprisindex (cirka 13,9 procent), hushållskonsumtionens storlek enligt nationalräkenskaperna (cirka 2 894 mdkr. 2024) samt full övervältring av momssänkningen på konsumentpriserna. Vidare antas en sparkvot med 4,1 procent för inkomstökningen, motsvarande hushållens finansiella sparkvot 2024 enligt Ekonomifakta. Inkomsteffektens stimulans av hushållskonsumtionen beräknas uppgå till 20,7 miljarder kronor inklusive moms. Om restaurangerna erhåller ett tillskott i enlighet med sin nuvarande andel av hushållskonsumtionen beräknas detta leda till en positiv omsättningseffekt på cirka 1,1 miljard kronor.

Take away-måltider har generellt en lägre genomsnittsnöta än serverade måltider, eftersom de senare i högre grad innefattar en social dimension med fler gäster samt konsumtion av fler rätter och kompletterande drycker. Försäljningen av alkoholhaltiga drycker utgör en betydande andel av restaurangförsäljningen, ett segment som vanligtvis har högre marginaler än måltidsförsäljningen.¹⁸ Förskjutningen mot take away-segmentet innebär sannolikt även att en större andel av restaurangmåltiderna kommer att förmedlas via externa leveranstjänster för hämtmat, vilket kan påverka restaurangernas lönsamhet.

Högre genomsnittsnöta vid servering på plats – särskilt för middagar

Genomsnittlig nöta vid senaste restaurangmåltiden enligt konsumenternas självskattningar¹⁹

¹⁸ År 2011 hade medianen bland traditionella restaurangföretag – vilket exkluderar lunchrestauranger och snabbmatsrestauranger – en dryckesandel på 29 procent av omsättningen. Bruttomarginalen på dryckesförsäljning uppgick vid tidpunkten till 67–75 procent beroende på typ av dryck, medan bruttomarginalen på den totala omsättningen låg på 67 procent. Se Visita (2013).

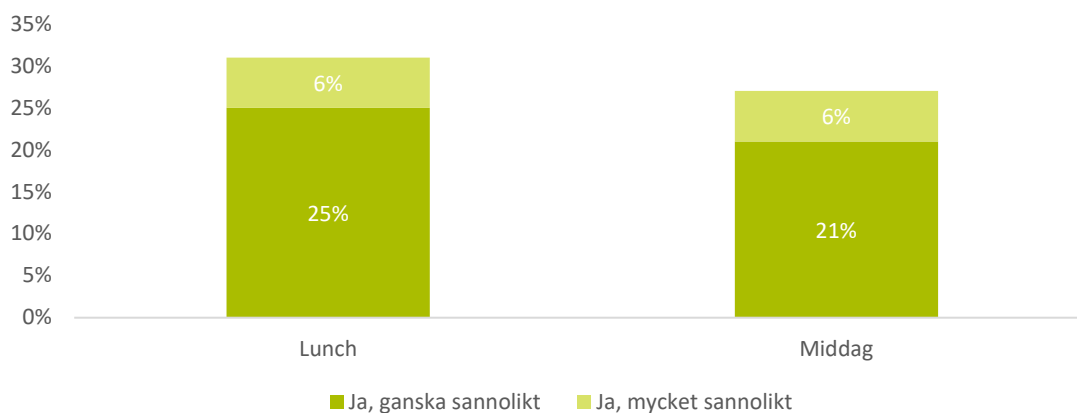
¹⁹ Avser genomsnittsnöta för hela sällskapet exklusive extremvärden (+5%). Enkätfrågorna var: "Tänk tillbaka på senaste gången du gick på restaurang och åt på plats / köpte restaurangmat för take away (avhämtning eller hemleverans). Vilken typ av måltid var det?", samt: "Tänk tillbaka på senaste gången du gick på restaurang och åt på plats / köpte restaurangmat för take away (avhämtning eller hemleverans). Ungefär hur mycket kostade hela notan? Svara i kronor." n = 900.

Substitutionen mot take away-segmentet av restaurangmarknaden kan bli relativt betydande för vissa konsumentgrupper. Nära en tredjedel av konsumenterna (31 procent) uppger att det är sannolikt att de skulle välja take away-luncher oftare vid en prisförändring för livsmedel på 5–6 procent, medan motsvarande andel för middagar uppgår till 27 procent. Preliminära siffror från Caspeco visar att take away-försäljningen ökade med 30 procent i april 2026 jämfört med i mars, samtidigt som den totala försäljningen var oförändrad.

Priskänsligheten är betydligt högre bland yngre konsumenter än bland äldre. Andelen som uppger att de sannolikt skulle välja take away oftare faller från omkring 50 procent bland yngre respondenter (upp till 29 år) till omkring 11 procent bland personer över 65 år för lunchmåltider, och från 46 till 8 procent för middagar. Även utbildningsnivå samvarierar med benägenheten att substituera mot take away. Bland högskoleutbildade uppger 30 procent att de sannolikt skulle välja take away-middagar oftare, jämfört med 12 procent bland personer med grundskoleutbildning.

Mer än en fjärdedel väljer bort servering på plats när take away-måltider blir billigare

Andel konsumenter som uppger att de sannolikt skulle välja take away oftare om samma måltid blev 5–6 % billigare än att äta på plats (fullt genomslag av livsmedelsprisnedsättningen)²⁰

”Ganska osannolikt”: 34 procent (lunch), 35 procent (middag); ”Mycket osannolikt”: 23 procent (lunch), 27 procent (middag); ”Vet ej”: 13 procent (lunch), 12 procent (middag)

²⁰ Konsumentfrågorna som ställdes var: ”Tänk dig en vanlig lunch på restaurang. Om samma rätt blev 5–6 % billigare som take away än att äta på plats, är det sannolikt att du skulle välja take away oftare än idag? Exempel: En lunchrätt kostar 150 kronor om du äter på plats, men cirka 142 kronor om du tar den som take away”, samt: ”Tänk dig en vanlig middag på restaurang. Om samma rätt blev 5–6 % billigare som take away än att äta på plats, är det sannolikt att du skulle välja take away oftare än idag? Exempel: En middagsrätt kostar 300 kronor om du äter på plats, men cirka 284 kronor om du tar den som take away.” n = 1 000.

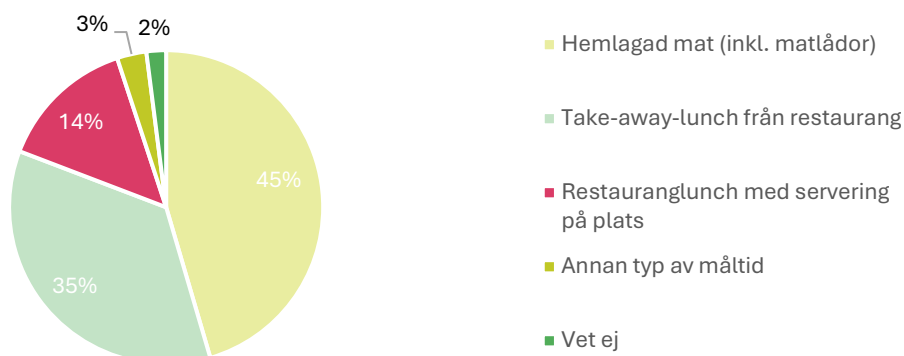
Ökad konsumtion av färdigrätter från livsmedelsbutiker

Cirka en av sex konsumenter (18 procent) uppger att de oftare skulle köpa färdigrätter från matbutiker till lunch vid en prissänkning på livsmedel med 5–6 procent. De flesta (73 procent) uppger att prissförändringen inte skulle göra någon skillnad, medan en liten minoritet (4 procent) uppger att de skulle minska motsvarande inköp. Även här är effekten koncentrerad till yngre konsumentgrupper. Bland personer upp till 29 år uppger 30 procent att de skulle öka sina inköp av färdigrätter från matbutiker, jämfört med 8 procent bland personer över 65 år.

Resultaten indikerar att ökad konsumtion av färdigrätter i betydande utsträckning sker på bekostnad av restaurangmåltider. Nära hälften av de konsumenter som uppger att de skulle köpa fler färdigrätter (49 procent) anger att dessa främst skulle ersätta restaurangkonsumtion.

Färdigrätter från matbutiker ersätter restaurangmåltider i nära hälften av fallen

Andel konsumenter som skulle ersätta respektive typ av lunchmåltid med färdigrätter från matbutiker. Bas: personer som skulle köpa färdigrätter från butiker oftare vid 5–6 % lägre livsmedelspriser (18 %)²¹

²¹ Konsumentfråga: "När du köper fler färdiga lunchmåltider från matbutiker, vilken typ av måltid ersätter de främst?" Bas: respondenter som uppgett att de skulle köpa fler färdigrätter till lunch från matbutiker vid 5–6 % lägre livsmedelspriser. n = 160. Basfrågan var: "Tänk dig en vanlig lunch. Om priserna i matbutiker blev 5–6 % billigare, hur skulle det påverka din konsumtion av färdigrätter från matbutikerna? Exempel: En färdigrätt från Gooh som idag kostar 70 kronor skulle kosta cirka 66 kronor i livsmedelsbutiker efter prissänkningen."

Substitution från marknadsaktivitet till hushållsarbete

Måltider kan dels produceras på marknaden genom restauranger och andra storkök, dels i hemmet genom obetalt hushållsarbete. En sänkning av livsmedelsmomsen utan motsvarande sänkning för restaurangtjänster skapar incitament att flytta måltidsproduktion från marknaden till hushållen. När endast livsmedel blir billigare förbättras hushållsproduktionens relativa konkurrenskraft, vilket ökar incitamenten att ersätta restaurangkonsumention med egen matlagning.²² Ett sådant skifte minskar såväl BNP-basen som beskattningsunderlaget i samhällsekonomin. Det går också på tvärs med den så kallade Ramseyregeln inom optimal beskattning, som indikerar att varor och tjänster som är enkla att ersätta – exempelvis med obeskattat hemarbete – kan behöva beskattas lägre än varor och tjänster som är svårare att ersätta, för att undvika snedvridningseffekter av konsumtionen.²³

40 procent av konsumenterna uppger att det är sannolikt att hushållet skulle laga mer mat hemma vid 5–6 procents lägre livsmedelspriser (full effekt av matmomssänkningen), medan 47 procent bedömer att beteendet inte skulle förändras. Fler kvinnor än män bedömer det som ”mycket sannolikt ” att fler måltider skulle lagas hemma.²⁴

Ur ett nationalekonomiskt perspektiv innebär detta en förskjutning från marknadsproducerade tjänster till hushållsproduktion. Beräkningar indikerar att effekten av livsmedelsmomsens sänkning motsvarar cirka 28–57 miljoner fler timmar hushållsarbete per år, motsvarande i genomsnitt 3–7 timmar per vuxen och år i befolkningen. Om tiden i stället skulle användas till förvärvsarbete beräknas bortfallet uppgå till cirka 0,1–0,3 procent av BNP, eller mellan 9 och 19 miljarder kronor.²⁵ Den mindre BNP-basen motsvarar i sin tur ett skattebortfall på mellan 4 och 8 miljarder kronor, givet nuvarande skattetryck.²⁶

²² Se exempelvis Finansdepartementet (2025b), s. 156–157.

²³ Se Hortlund & Sandholdt (2010) samt Klein & Olovsson (2015).

²⁴ Andelen som svarade ”mycket sannolikt” uppgick till 13 procent bland kvinnor och 10 procent bland män. Könsskillnaden var dock liten sett till den bredare kategori som antingen svarade ”mycket sannolikt” eller ”ganska sannolikt” – 41 procent bland kvinnor respektive 40 procent bland män.

²⁵ Beräkningarna baseras på konsumentfrågor där respondenter som uppgett att de sannolikt skulle laga mer mat hemma vid 5–6 procents lägre livsmedelspriser fått uppskatta hur många fler måltider per vecka hushållet skulle laga hemma. Resultaten har aggregerats till samhälls nivå med hjälp av statistik över antalet hushåll i Sverige. Tidsåtgången för hemlagad mat har antagits uppgå till i genomsnitt 0,5–1,0 timmar per måltid. Den uppskattade BNP-effekten har beräknats genom att värdera den ökade mängden hushållsarbete med en skattad genomsnittlig timlön i ekonomin, inklusive lagstadgade sociala avgifter på 31,42 procent.

²⁶ Skattekvoten, det vill säga de samlade skatteintäkterna i relation till BNP, uppgick 2025 till 41,2 procent enligt Ekonomifakta. BNP 2025 uppgick till 6 570 miljarder kronor enligt nationalräkenskaperna.

Flytt av köpkraft mot mindre arbetsintensiv produktion

Ytterligare en samhällsekonomisk effekt av att sänka momssatsen på livsmedel utan motsvarande sänkning av restaurangmomsen rör sysselsättningen. Att stimulera sysselsättningen var ett av huvudskälen till att restaurangmomsen sänktes och harmoniserades med livsmedelsmomsen 2012, efter nära två decennier av momssatsdifferentiering relativt livsmedel. Utifrån samma logik kan en återgång till differentierade momssatser leda till samhällsekonomiska snedvridningar som suboptimerar användningen av arbetskraft.

Restaurangnäringen är betydligt mer personalintensiv än dagligvaruhandeln. Medianföretaget inom restaurangverksamhet lägger nästan tre gånger så stor andel av omsättningen på personalkostnader (36,3 procent) som motsvarande företag inom dagligvaruhandeln (12,9 procent).²⁷ En sänkning av livsmedelsmomsen utan någon motsvarande justering av restaurangmomsen minskar därför efterfrågan på arbetskraft relativt en konkurrensneutral momssänkning med lika stor budgetpåverkan.

Beräkningarna indikerar att substitutionseffekten från restauranger till dagligvaruhandel minskar sysselsättningen med omkring 1 700 heltidsekvivalenter netto. Restaurangnäringen beräknas förlora cirka 2 500 heltidsekvivalenter till följd av lägre relativ efterfrågan, medan dagligvaruhandeln samtidigt beräknas tillföras omkring 800 heltidsekvivalenter.²⁸

Den negativa substitutionseffekten bör emellertid inte tolkas som en nettoeffekt av reformen på sysselsättningen i hela ekonomin. Sysselsättningen påverkas även av den inkomsteffekt som möjliggörs av momssänkningens finansiering – cirka 21 miljarder kronor på helårsbasis – vilket i praktiken innebär en omfördelning från offentlig konsumtion och offentligt sparande till privat konsumtion och privat sparande. Nettoeffekten inom restaurangnäringen beräknas till ett bortfall om cirka 1 400 helårsekvivalenter, motsvarande cirka 2,9 miljoner arbetstimmar om året. Sysselsättningen förväntas emellertid expandera inom dagligvaruhandeln och övriga privata näringar. Resultaten illustrerar samtidigt att en momssänkning som differentierar mellan livsmedel och restauranger ger upphov till betydande sysselsättningsförluster genom att konsumtion styrs från mer arbetsintensiv till mindre arbetsintensiv produktion.

²⁷ Källa: Företagens ekonomi 2024, SCB. I jämförelsen avser restauranger företag inom SNI-kod 56.10 ("restauranger") och dagligvaruhandeln företag inom SNI-kod 47.11 ("butiker, varuhus och stormarknader med brett sortiment, mest livsmedel, drycker och tobak").

²⁸ Substitutionseffekten beräknas ha en negativ omsättningspåverkan på restaurangerna med cirka 2,6 miljarder kronor, med en ungefär lika stor positiv påverkan på dagligvaruhandeln. Dessa effekter har konverterats till sysselsättningseffekter med hjälp av branschnyckeltal för omsättningen per anställd inom respektive näring 2024, enligt SCB:s databas Företagens ekonomi.

Merkostnader och risker för skattefel vid differentierade momssatser

Administrativa merkostnader vid differentierade momssatser

Hantering av mervärdesskatt utgör en av de största administrativa kostnaderna för företag, och förekomsten av olika momssatser ger upphov till betydande merkostnader.²⁹ Momssänkningen för restaurangtjänster 2012, genom vilken skattesatsen harmoniserades med livsmedelsmomsen, förenklade skattehanteringen och minskade både gränsdragningsproblem och risken för felaktig beskattning. Ett återinförande av differentierade momssatser på livsmedel och restaurangtjänster återaktualiserar komplexa och svåradministrerade bedömningar, inte minst i gränslandet mellan vara och tjänst samt mellan avhämtning eller hemleverans och servering på plats.

Som en följd av att momssatsen på livsmedel från och med den 1 april 2026 avviker från momssatsen på restaurangtjänster behöver restaurangföretagen administrera ett större antal momssatser. Drygt hälften av de företag som bedriver restaurangverksamhet – cirka 17 000 – har gått från att hantera en till två momssatser, medan nästan lika många företag – cirka 14 000 – har fått tre momssatser att administrera i stället för två. Den förstnämnda gruppen består huvudsakligen av restaurangföretag utan alkoholtillstånd, medan den senare omfattar företag med alkoholtillstånd.³⁰ En sänkning av även restaurangmomsen till 6 procent skulle i stor utsträckning reversera denna effekt, då nästan samtliga företag som driver restaurang åter skulle få en momssats mindre att administrera.³¹

Antal företag som behöver hantera en, två eller tre momssatser vid olika scenarion³²

	Utgångsläge före 1/4 2026 (12 procents moms på både livsmedel och restaurangtjänster)	Sänkt moms på livsmedel 1/4 2026–31/12 2027 (6 procents moms på livsmedel, 12 procent på restaurangtjänster)	Sänkning även av restaurangmomsen (6 procents moms på både livsmedel och restaurangtjänster)
En momssats	≈17 000 ftg.	≈0 ftg.	≈17 000 ftg.
Två momssatser	≈14 000 ftg.	≈17 000 ftg.	≈12 000 ftg.
Tre momssatser	≈0 ftg.	≈14 000 ftg.	≈2 000 ftg.

²⁹ Se Finansdepartementet (2025a), s. 13, samt SOU 2011:24, s. 85.

³⁰ Alkoholhaltiga drycker mervärdesbeskattas med 25 procent.

³¹ Ett undantagsfall är hotellföretag med restaurangrörelse, som även i detta scenario skulle hantera tre momssatser: 6 procent för restaurangmåltider, 12 procent för logi och 25 procent för alkoholhaltiga drycker. Även för dessa företag skulle dock den administrativa bördan minska till följd av att gränsdragningsproblematiken mellan restaurangmåltider och livsmedel skulle upphöra.

³² Källa till antalet företag är SCB:s företagsdatabas 2025 och SNI-koderna 55.101 samt 56. Antalet företag med alkoholtillstånd har uppskattats utifrån Förenklingsrådet (2025) som refererar till data från Folkhälsomyndigheten.

Finansdepartementets promemoria, som låg till grund för beslutet om sänkt livsmedelsmoms 2026, stödjer sig på SOU 2011:24 – den utredning som föregick sänkningen av restaurangmomsen 2012 – och räknar upp utredningens uppskattning av företagens administrativa kostnader till 2024 års prisnivå. Detta implicerar merkostnader för företagen på 0,3 miljarder kronor. Antalet restaurangföretag är dock högre idag än 2011, vilket påverkar totalkostnaden eftersom beräkningen bygger på antalet administrationstimmar per företag.³³ Med denna justering blir de samlade merkostnaderna något högre och uppgår till cirka 0,4 miljarder kronor.

Differentierade momssatser medför även ökade kostnader för myndigheter, bland annat genom ärendehantering, kontroller och rättstillämpning hos Skatteverket och inom förvaltningsdomstolarna. Enligt en utvärdering av de stora skattereformerna under 1990-talet kan myndigheternas fullgörandekostnader för momsadministration uppskattas till en fjärdedel av företagens motsvarande kostnader.³⁴ Det implicerar en merkostnad för myndigheterna på 0,1 miljarder kronor.

Administrativa merkostnader till följd av differentierade momssatser på livsmedel och restaurangtjänster

	Helårseffekt	Effekt 1/4–31/12 2026
Merkostnader för företag	+0,4 mdkr.	+0,3 mdkr.
Merkostnader för myndigheter	+0,1 mdkr.	+0,075 mdkr.

Risker för felredovisad moms och skattefel

Olika skattesatser ger upphov till problem med felredovisad mervärdesskatt. När livsmedel beskattas med en lägre skattesats än restaurangmåltider som konsumeras på plats uppstår incitament att redovisa en för stor andel av restaurangomsättningen som take away. Drivkrafterna bakom detta är inte enbart kopplade till företagets redovisning, utan även till konsumentbeteenden. Gäster kan exempelvis ha incitament att beställa take away till lägre pris men därefter konsumera måltiden på plats i eller nära restaurangen. Differentierade momssatser ger även upphov till oavsiktliga fel till följd av gränsdragningsproblem och praktiska bedömningssvårigheter för såväl personal som kunder.

³³ Utöver detta har den genomsnittliga timlön som användes i SOU 2011:24 räknats upp med löneutvecklingen, snarare än konsumentprisindex, där det senare verkar ha legat till grund för Finansdepartementets beräkningar.

³⁴ Malmer, Persson & Tengblad (1994), refererad i SOU 2011:24, s. 87.

Enligt Skatteverkets utvärdering av sänkningen av restaurangmomsen 2012 bedömdes omkring sju procent av restaurangernas omsättning före reformen ha redovisats till en för låg momssats, till följd av skattekillen mellan livsmedel och restaurangmåltider. Sänkningen av restaurangmomsen bedömdes därmed ha minskat skattefelet med 0,7 miljarder kronor.³⁵

Även 2026 års sänkning av livsmedelsmomsen beräknas medföra ett årligt skattefel på cirka 0,7 miljarder kronor från och med den 1 april, så länge differentieringen mellan livsmedel och restaurangtjänster består.³⁶ Den lägre skattekillen mellan livsmedel och restaurangmåltider – 6 procentenheter, jämfört med 13 procentenheter före 2012 – begränsar skattefelets omfattning. Samtidigt har restaurangmarknaden vuxit kraftigt och är idag ungefär dubbelt så stor som 2012, vilket verkar i motsatt riktning genom att öka den potentiella volymen av felredovisning.³⁷

Sannolikt skattefel till följd av redovisning till för låg momssats³⁸

Andel felredovisad moms av restaurangomsättningen	~7 %	
Skattekil vid differentierad moms fr.o.m. 1 april 2026	6 p.e.	
	Helårseffekt	Effekt 1/4–31/12 2026
Sannolikt skattefel vid differentierade momssatser	+0,7 mdkr.	+0,5 mdkr.

3. Effekter av att sänka restaurangmomsen till 6 procent och avskaffa skattekillen mellan livsmedel och restauranger

I detta rapportavsnitt analyseras effekterna av att sänka restaurangmomsen från 12 till 6 procent, med utgångspunkt i att den tillfälligt sänkta livsmedelsmomsen kvarstår på samma nivå. En sådan reform utgör ett möjligt sätt att harmonisera momssatserna mellan livsmedel och restaurangtjänster och därmed avskaffa den skattekil på 6 procentenheter som infördes den 1 april 2026. Analysen fokuserar huvudsakligen på effekter för hushållens konsumtion, sysselsättningen inom restaurangnäringen samt de offentligfinansiella konsekvenserna av en harmoniserad momsstruktur.

³⁵ Skatteverket (2014).

³⁶ Skattefelet beräknas som sju procent multiplicerat med skattekillen (6 procentenheter) och restaurangmarknadens nettoomsättning (inklusive alkoholhaltiga drycker), som under 2024 uppgick till 162,2 miljarder kronor.

³⁷ Restaurangföretag i SNI-kod 56 omsatte 80,1 miljarder kronor 2012 och 155,7 miljarder 2023, en ökning mellan dessa år med 94 procent. Källa: SCB, Företagens ekonomi.

³⁸ Uppgiften om andelen felredovisad moms kommer från Skatteverket (2014). Nettoomsättningen 2024 uppgick till 162,2 miljarder kronor och avser omsättningen enligt momsregistret plus hotellrestaurangernas omsättning enligt DLF och Visita (2025), med avdrag för moms.

Effekter på hushållens konsumtion av sänkt restaurangmoms

En sänkning av restaurangmomsen till 6 procent skulle återställa harmoniserade momssatser mellan livsmedel och restaurangtjänster och därmed minska de relativa prisincitament som annars uppstår till förmån för måltider producerade i dagligvaruhandeln eller i hushåll. Därmed minskar risken för så kallade dödviktsförluster, det vill säga samhällsekonomiska förluster och snedvridningar som annars uppstår till följd av skattekillen mellan livsmedels- och restaurangkonsumention.

Ökning av antalet restaurangbesök

Konsumentundersökningen indikerar att lägre restaurangpriser med 5–6 procent, motsvarande fullt genomslag av en restaurangmomssänkning till 6 procent, skulle ge upphov till fler restaurangbesök. Totalt uppgav omkring var sjätte konsument – 17 procent av respondenterna – att de sannolikt skulle gå på restaurang oftare, jämfört med 5 procent som uppgav att de skulle gå på restaurang mer sällan. Nettoandelen på 12 procentenheter motsvarar cirka 1 miljon svenskar i vuxen ålder som skulle öka sina restaurangbesök.³⁹

Effekten är särskilt tydlig bland kvinnor, barnfamiljer och personer under 50 år. Resultaten tyder därmed på att restaurangefterfrågan uppvisar en tydlig, om än selektiv, prisrespons där en relativt begränsad prissänkning kan öka konsumtionen bland priskänsliga grupper.

Förväntad påverkan på restaurangbesöken av en momssänkning på restaurangtjänster

Andel konsumenter som skulle gå på restaurang oftare respektive mer sällan, vid sänkta restaurangpriser med 5–6 procent (fullt genomslag av en restaurangmomssänkning till 6 procent)⁴⁰

"Ingen större förändring": 76 %, "Vet ej": 3 %.

³⁹ Enligt SCB uppgick den vuxna befolkningen till cirka 8 476 000 personer år 2025 (18 år eller äldre).

⁴⁰ Konsumentfråga: "Anta att priserna på restaurangmåltider (även för servering) sänks med 5–6 procent. Hur skulle det påverka hur ofta du äter på restaurang? Exempel: En lunchrätt på restaurang som idag kostar 150 kronor skulle kosta cirka 142 kronor efter prissänkningen. En middagsrätt som idag kostar 300 kronor skulle kosta cirka 284 kronor." n = 1 000.

Utöver substitutionseffekterna skulle en sänkt restaurangmoms även innebära en generell köpkraftsökning för hushållen genom lägre konsumentpriser.

Enkätsvaren indikerar att en tvåbarnsfamilj med två vuxna i genomsnitt lägger 1 480 kronor per månad – nära 18 000 kronor per år – på restaurangmåltider. Vid full övervältring av momssänkningen till konsumentpriserna skulle sänkt restaurangmoms till 6 procent ge upphov till en besparing på nära 1 000 kronor för hushållet per år. Denna besparing skulle kunna användas till valfri typ av konsumtion, alternativt läggas på ökat sparande.

Omsättningsökning på cirka 3 procent för restaurangerna

Efterfrågeeffektens storlek vid en prissänkning kan uttryckas i termer av en egenpriselasticitet: ju större magnitud på elasticiteten, desto mer känslig är efterfrågan för prisförändringar. Till skillnad från livsmedel är konsumtionen av restaurangtjänster ofta förknippad med upplevelser och något hushållen unnar sig snarare än nödvändighetskonsumtion. Därmed är egenpriselasticiteten högre än för livsmedel och samma prissänkning tenderar att stimulera konsumtionen mer påtagligt.

I forskningslitteraturen går det att identifiera åtminstone sex svenska skattningar av egenpriselasticiteten på restaurangtjänster. Skattningarna varierar mellan -0,4 och -1,6, med ett genomsnitt på cirka -1,0. Det innebär att en procents prissänkning förväntas ge upphov till en positiv efterfrågeeffekt på cirka 1 procent.

Egenpriselasticitet på restaurangtjänster

Översikt av svenska studier⁴¹

Studie	Period	Egenpriselasticitet
Konjunkturinstitutet (2013)	2012–2013	< -1*
Assarsson (2004)	1994–1998	-0,4**/-0,6
Assarsson (1997)	1963–1996	-1,0
Edgerton et al. (1996)	1963–1989	-1,6
Hultkrantz & Nordström (1995)	1980–1994	-1,6*
Flood & Klevmarken (1990)	Före 1990	-0,5
Genomsnitt av sex studier		-1,0

* Okompenserad och på kort sikt, ** På kort sikt

Med utgångspunkt i restaurangmarknadens storlek och antagandet att en momssänkning sannolikt övervältras på konsumentpriserna kan efterfrågeeffekten av restaurangmomssänkningen skattas. Från skattningsbasen för restaurangmarknaden har avdrag gjorts för take away-måltider och försäljning av alkoholhaltiga drycker, som beskattas med andra momssatser.

⁴¹ Värdena avser kompenenserade elasticiteter på lång sikt, om inget annat anges. Med kompenenserade elasticiteter avses att effekten av en prisförändring på efterfrågan mäts under antagandet att konsumentens reala köpkraft hålls konstant. I Konjunkturinstitutets studie anges ingen exakt siffra, utan endast en grov skattning om att elasticiteten föreföll vara lägre än -1 i samband med reformen 2012. Se även Hortlund & Sandholdt (2010), s. 19, samt Konjunkturinstitutet (2013), s. 12.

En restaurangmomssänkning till 6 procent beräknas leda till en ökad restaurangomsättning med 4,4 miljarder kronor, med ett osäkerhetsintervall på mellan 1,7 och 7,0 miljarder beroende på forskningslitteraturens olika elasticitetsskattningar. Huvudestimatet på 4,4 miljarder motsvarar omkring 3 procent av restaurangmarknaden.

Effekter på sysselsättningen

I ett läge med strukturellt hög arbetslöshet, svag konjunktur och ökad geopolitisk och säkerhetspolitisk osäkerhet kan en sänkt restaurangmoms bidra till att stärka efterfrågan på arbetskraft i delar av tjänstesektorn med relativt låga inträdesbarriärer. Restaurangnäringen är arbetsintensiv, där mer än en tredjedel av omsättningen går till personalkostnader. Vidare kan harmoniseringen av momssatserna mellan livsmedel och restaurangtjänster bidra till en återföring av hushållsarbete till beskattat förvärvsarbete i restauranger och andra storkök.

Ökad sysselsättning inom restaurangnäringen

En sänkning av restaurangmomsen till 6 procent skulle leda till ökad omsättning för restaurangföretag, med en ökad efterfrågan på produktionsfaktorer som följd. Detta inkluderar behovet av att öka antalet anställda. Antalet sysselsatta inom restaurangnäringen beräknas öka med 4 100 heltidsekvivalenter, motsvarande cirka 5 100 personer.⁴²

Ett av huvudsyftena med sänkningen och harmoniseringen av restaurangmomsen med livsmedelsmomsen 2012 var att stimulera sysselsättningen. Tillväxtanalys beräknade att reformen 2012 ökade sysselsättningen med motsvarande 11 300 helårstjänster, medan Konjunkturinstitutet bedömde effekten till omkring 6 000 fler sysselsatta i restaurangbranschen.⁴³ Lönesummorna ökade med drygt fyra procentenheter under de första sex kvartalen.⁴⁴ En majoritet av restaurangföretagen rapporterade att de hade utökat antalet anställda.⁴⁵

Arbetsmarknadsinträde för grupper med svag arbetsmarknadskoppling

Under första kvartalet 2026 uppgick arbetslösheten i Sverige till 8,6 procent, enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar.⁴⁶ Restaurangnäringen har samtidigt en hög koncentration av grupper med svagare arbetsmarknadsanknytning, särskilt unga och utrikesfödda, vilket innebär att sysselsättningstillväxt inom sektorn

⁴² Skattningen baseras på den beräknade omsättningsökningen i restaurangnäringen (cirka 4,4 miljarder kronor) i relation till nettoomsättningen per befintlig anställd i medianföretaget inom branschen. Den senare uppgick 2024 till knappt 1,1 miljoner kronor enligt SCB:s databas Företagens ekonomi. Omräkningen från heltidsekvivalenter till antal personer har därefter gjorts med hjälp av statistik över medelarbetstiden per vecka 2025 enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar.

⁴³ Se Tillväxtanalys (2015) samt Konjunkturinstitutet (2015). Se även Falkenhall, Månsson & Sano (2016) för en sammanfattning av resultaten i Tillväxtanalys (2015).

⁴⁴ Konjunkturinstitutet (2013).

⁴⁵ Tillväxtanalys (2014).

⁴⁶ Avser säsongsrensad andel för personer i åldern 15–74 år.

tenderar att få relativt stor betydelse för arbetsmarknadsinträdet i dessa grupper. Mer än var tredje anställd inom besöksnäringen (36 procent) är mellan 15 och 24 år, och drygt fyra av tio (43 procent) är utrikesfödda.⁴⁷

Givet nuvarande sysselsättningsstruktur uppskattas cirka 1 500 av de 4 100 nya heltidsarbetena tillfalla unga i åldern 15–24 år och cirka 1 800 utrikesfödda. Omräknat till antal sysselsatta personer motsvarar detta cirka 1 900 jobb för unga och cirka 2 200 jobb för utrikesfödda.⁴⁸ En sänkt restaurangmoms skulle därmed bidra till att stärka arbetsmarknadsanknytningen för grupper som ofta möter etableringshinder på arbetsmarknaden, särskilt i en period med svag efterfrågan i ekonomin som helhet.

Offentligfinansiella effekter

I detta delavsnitt redovisas beräkningar av de offentligfinansiella effekterna av att sänka restaurangmomsen till 6 procent. Beräkningarna redovisas på flera nivåer: det direkta inkomstbortfallet i statsfinanserna, den kortsiktiga effekten inklusive andra effekter som bedöms slå igenom direkt, samt reformens självfinansieringsgrad inklusive dynamiska och mer långsiktiga effekter på de offentliga finanserna som helhet.

Direkt inkomstbortfall på 4,9 miljarder kronor

Differentieringen av momssatser mellan livsmedel och restaurangtjänster kan i princip justeras på två sätt: antingen genom att livsmedelsmomsen återförs till 12 procent, eller genom att även restaurangmomsen sänks till 6 procent. En harmoniserande sänkning av restaurangmomsen innebär att resurser överförs från staten till konsumenterna och företag, vilket ger upphov till ett inkomstbortfall i de offentliga finanserna.

Den offentligfinansiella effekten av att sänka restaurangmomsen till 6 procent begränsas dock av att restaurangmåltider som tillagas för avhämtning eller hemleverans redan omfattas av den lägre livsmedelsmomsen. Det kan antas att omkring en tredjedel av restaurangernas måltidsrelaterade omsättning idag är hänförlig till take away.⁴⁹

⁴⁷ Siffrorna avser SNI-koderna 55–56 och inkluderar hotellnäringen, utöver restaurangföretag. Källa är SCB:s databas Befolkningens arbetsmarknadsstatus.

⁴⁸ Observera att samma individ i vissa fall kan tillhöra båda grupperna.

⁴⁹ Det saknas offentlig statistik över take away-andelen av restaurangomsättningen i värde. Enligt Infostat & Visita (2024) konsumeras cirka hälften av alla måltidsbeställningar utanför restaurangerna, antingen genom avhämtning eller via hemleveranstjänster. Måltider som konsumeras på plats kan dock antas ha en betydligt högre snittnota, till följd av större sällskap samt fler och dyrare rätter per tillfälle. För att undvika systematisk överskattning av take away-andelens betydelse används därför ett antagande om att snittnotan vid take away uppgår till hälften av snittnotan vid måltider som konsumeras på plats, vilket implicerar en värdeandel på 34,2 procent. En enkätundersökning genomförd av Skatteverket 2014 uppskattade take away-andelen till 26 procent av den totala restaurangomsättningen, inklusive alkoholhaltiga drycker. I kombination med uppgifter från Visita om alkoholens andel av omsättningen innebär detta att take away-omsättningen motsvarade cirka 32

Den samlade restaurangomsättningen exklusive alkoholhaltiga drycker beräknas ha uppgått till 124 miljarder kronor under 2024, inklusive hotellföretagens restaurangverksamhet.⁵⁰ Med justering för take away-andelen beräknas det initiala intäktsbortfallet i statsfinanserna vid en harmoniserande sänkning av restaurangmomsen till 4,9 miljarder kronor på helårsbasis. Detta motsvarar 23 procent av det beräknade inkomstbortfallet från den sänkta livsmedelsmomsen.⁵¹ När hänsyn även tas till minskade skattefel till följd av harmoniserade momssatser samt bortfall av administrativa merkostnader för myndigheter bedöms effekten på statsfinanserna uppgå till 4,1 miljarder kronor.

Statsfinansiella effekter av en sänkning av restaurangmomsen till 6 procent (på kort sikt)⁵²

Direkt inkomstbortfall i statsfinanserna samt övriga kortsiktiga effekter

	Helårseffekt	Effekt 1/4–31/12
Direkt inkomstbortfall från sänkt restaurangmoms till 6 procent	-4,9 mdkr.	-3,7 mdkr.
Minskning av skattefel till följd av harmoniserade momssatser	+0,7 mdkr.	+0,5 mdkr.
Minskning av administrationskostnader för myndigheter	+0,1 mdkr.	+0,075 mdkr.
Initial årlig effekt på statsfinanserna	-4,1 mdkr.	-3,1 mdkr.

Drygt en tredjedel beräknas komma tillbaka till de offentliga finanserna

Självfinansieringsgraden, det vill säga hur stor del av det direkta inkomstbortfallet som återförs till de offentliga finanserna genom dynamiska effekter, beräknas till 35 procent.⁵³ Det innebär att lite mer än en tredjedel av de skatteintäkter som initialt uteblir ur statsfinanserna kompenseras genom reformens effekter av utökad skattebas, vilket skapar ökade intäkter från inkomstskatter, arbetsgivaravgifter och konsumtionsskatter. Denna dynamiska effekt beräknas uppgå till 0,9 miljarder kronor på helårsbasis. Till de förväntade dynamiska effekterna hör även eliminering av förväntade skattefel till följd av att

procent av måltidsomsättningen 2014. Denna siffra ligger i nivå med – men något under – antagandet i beräkningarna, vilket bedöms som rimligt eftersom hemleveranstjänster via aktörer som Foodora, Uber Eats och Wolt ännu inte förekom i någon större omfattning i Sverige vid denna tidpunkt. Dessa tjänster har sannolikt bidragit till att öka take away-andelen under senare år.

⁵⁰ Avser nettoomsättningen med 12 procents moms för företag klassificerade inom SNI-kod 56 ("restaurang-, catering- och barverksamhet") plus restaurangomsättning bland hotellföretag inom SNI-kod 55. Utöver detta har restaurangföretagen även omsättning med 25 procents moms, främst hänförlig till försäljning av alkoholhaltiga drycker.

⁵¹ Helårseffekten från sänkt livsmedelsmoms enligt regeringens beräkningar är 21,25 miljarder kronor.

⁵² Nettoomsättningen i tabellen avser omsättningen 2024 med 12 procents moms för SNI-kod 56 (restaurangföretag) enligt momsregistret, plus hotellrestaurangernas omsättning enligt DLF och Visita (2025), med avdrag för moms och en alkoholandel på 19 procent. För antagandet om take away-andelen, se tidigare fotnot.

⁵³ Utfallet ligger i linje med andra effektbedömningar av den sänkta restaurangmomsen 2012, se Finansdepartementet (2025b), där självfinansieringsgraden uppskattas till 33 procent.

momssatserna på livsmedel och restaurangtjänster harmoniseras (+0,7 mdkr.) samt minskade fullgörandekostnader för myndigheter (+0,1 mdkr.).

Beräknad självfinansieringsgrad vid en sänkning av restaurangmomsen till 6 procent⁵⁴

Långsiktig effekt på de offentliga finanserna

Direkt inkomstbortfall från sänkt restaurangmoms till 6 procent	-4,9 mdkr.
Besparing av skattefel	+0,7 mdkr.
Besparing av administrationskostnader för myndigheter	+0,1 mdkr.
Initial årlig effekt på statsfinanserna	-4,1 mdkr.
Återflöde av kommunala inkomstskatter	+0,28 mdkr.
Återflöde av statliga arbetsgivaravgifter	+0,43 mdkr.
Återflöde av statliga konsumtionsskatter	+0,23 mdkr.
Totalt skatteåterflöde	+0,9 mdkr.
Nettoeffekt på offentliga finanser	-3,2 mdkr.
Reformens självfinansieringsgrad	35 %

Den beräknade självfinansieringsgraden på 35 procent kan exempelvis jämföras med de senaste förstärkningarna av jobbskatteavdraget. Regeringen bedömde att dessa reformer hade en långsiktig självfinansieringsgrad på cirka 20 procent, något som Finanspolitiska rådet senare ansåg vara en överskattning.⁵⁵

Även livsmedelsmomssänkningen förväntas öka konsumtionen och stimulera sysselsättningen, främst inom dagligvaruhandeln, men effekterna på skattebaserna blir betydligt svagare än vid en motsvarande momssänkning inom restaurangnäringen. Livsmedel har en låg egenpriselasticitet, vilket innebär att efterfrågan reagerar relativt svagt på prisförändringar.⁵⁶ Vidare är dagligvaruhandeln mindre arbetsintensiv än restaurangnäringen, vilket innebär att en given efterfrågestimulans genererar färre arbetstillfällen och därmed lägre återflöden från inkomstskatter och arbetsgivaravgifter.⁵⁷

⁵⁴ Beräkningen baseras på medellöner inom restaurangnäringen 2024 enligt NLS, Svenskt Näringsliv, en genomsnittlig inkomstskattesats på 19 procent för motsvarande lönenivå (Källa: Ekonomifakta) samt en genomsnittlig arbetsgivaravgift på 29,17 procent, där den sistnämnda påverkas av nedsättningen för personer mellan 19 och 23 år som trädde i kraft den 1 april 2026. Vidare antas en sparkvot på 4,1 procent – motsvarande hushållens finansiella sparkvot 2024 enligt Ekonomifakta – samt en genomsnittlig konsumtionsskattesats på 20 procent, se Lundberg (2017).

⁵⁵ Se Finanspolitiska rådet (2025), särskilt fotnot 81 på s. 100.

⁵⁶ En rapport framtagen på uppdrag av Konkurrensverket beräknar egenpriselasticiteten på livsmedel och drycker till -0,33, baserat på data från 2021–2022. Se Jörgensen & Rehn (2024).

⁵⁷ Se även avsnitt 2 i rapporten.

Därtill medför sänkningen av livsmedelsmomsen – utan motsvarande åtgärd inom restaurangnäringen – att momssatserna för livsmedel och restaurangtjänster differentieras, vilket beräknas leda till felredovisad moms och uteblivna skatteintäkter till följd av skattefel. Den sistnämnda effekten bedöms i stor utsträckning motverka reformens positiva effekter på skatteintäkterna.⁵⁸

⁵⁸ Det beräknade skatteåterflödet från konsumtionsskatter och stimulerad sysselsättning inom dagligvaruhandeln bedöms uppgå till cirka 0,5 miljard kronor, en intäkt som i stor utsträckning förväntas motverkas av ökade skattefel (0,7 miljard kronor) och ökad myndighetsadministration (0,1 miljard kronor) till följd av momsdifferentieringen. Det bör samtidigt beaktas att livsmedelsmomssänkningen i viss mån även kan stimulera sysselsättning och konsumtion inom näringar utanför dagligvaruhandeln. Magnituden på denna effekt har dock inte skattats i analysen. Den samlade bedömningen är därför att självfinansieringsgraden för sänkt livsmedelsmoms sannolikt är positiv, men betydligt lägre än vid en hypotetisk sänkning av restaurangmomsen.

Referenslista

Assarsson, B. (1997) "Efterfrågan på tjänster i Sverige. Beräkning av efterfrågeelasticiteter och sysselsättningseffekter." Bilaga 2, *SOU 1997:17*.

Assarsson, B. (2004) Consumer Demand and Labor Supply in Sweden. Bilaga till *Mervärdesskattesatsutredningen* SOU 2005:57.

Bastani, S. (2021). *Hur bör konsumtion beskattas?* Forskningsrapport, SNS Förlag.

DLF och Visita (2025). *Restaurangkartan 2025*.

Edgerton, D., Assarsson, B., Hummelose, A., Laurila, I., Rickertsen, K. & Vale, P.H. (1996). *The Econometrics of Demand Systems. With Applications to Food Demand in the Nordic Countries*.

Falkenhall B., Månsson, J. och Tano, S. (2016). "Rätt lagat? Effekter av sänkt moms på restaurang- och cateringtjänster i Sverige", *Ekonomisk Debatt* nr 5/2016, s. 40–50.

Finansdepartementet (2025a). *Tillfälligt sänkt mervärdesskatt på livsmedel*, Fi2025/01687, september 2025.

Finansdepartementet (2025b). *Beräkningskonventioner 2026*.

https://www.regeringen.se/contentassets/1ed01e00001b42e5ad8d47433db63ece/berakningskonventioner_2026.pdf

Finanspolitiska rådet (2025). Svensk Finanspolitik. *Finanspolitiska rådets rapport 2025*.

<https://www.fpr.se/download/18.94756191969f6d4d373568e/1758886787928/Svensk%20finanspolitik%202025.pdf>

Flood, L. & Klevmarken, A. (1990) "Effekter på den private konsumtionen av de indirekta skatternas höjning." I Agell med flera: *Ekonomiska perspektiv på skattereformen*. Stockholm: Ekonomiska rådet.

Förenklingsrådet. *Avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol*. Förenklingsförslag från Förenklingsrådet. 2025-09-18: Diarienummer: FR 2025-17, Tillväxtverket.

Hortlund, P. & Sandholdt, N. (2010). *Sänkt moms – högre sysselsättning? En studie av restaurangnäringen*. Utredning av Handelns utredningsinstitut på uppdrag av Sveriges Hotell- och Restaurangföretagare (SHR).

Hultkrantz, L. & Nordström, J. (1995) "Efterfrågan på enkla tjänster." *Ekonomisk Debatt*, 23(7).

Infostat & Visita (2024). *Restaurangvanor 2024. Om svenskarnas restaurangvanor*. 2024-11-29.

Jørgensen & Rehn (2024). *Ökade livsmedelspriser och förändrad konkurrens? De senaste årens prisökningar på livsmedel och konkurrensen i livsmedelskedjan*. Konkurrensverket, uppdragsforskningsrapport 2024:3.
https://www.konkurrensverket.se/globalassets/dokument/informationsmaterial/rapporter-och-broschyror/uppdragsforskning/forskrapport_2024-3.pdf

Klein, P. & Olovsson, C. (2015). "Bör varor och tjänster beskattas lika?", *Ekonomisk debatt* nr. 3, 2015.
<https://www.nationalekonomi.se/wp-content/uploads/2015/04/43-3-pkco.pdf>

Konjunkturinstitutet (2013). Effekter av sänkt restaurang- och cateringmoms. *Specialstudier* nr. 36, december 2013.

Konjunkturinstitutet (2015). Kort- och långsiktiga effekter av sänkt restaurangmoms. *Specialstudier* nr. 46, december 2015.

Lundberg, J. (2017). *Analysing Tax Reforms Using the Swedish Labour Income Micro Simulation Model*. Department of Economics, Uppsala University, Working paper 2017:12.

Regeringen (2025). *Budgetpropositionen för 2026*, prop. 2025/26:1, Finansdepartementet, Stockholm, 18 september 2025.

Regeringskansliet & Finansdepartementet (2025), *Presentationsbilder från pressträff 4 september 2025 om matprispaket för billigare matkassar*.
<https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/presentationsbilder-fran-presstraff-4-september-2025-om-matprispaket-for-billigare-matkassar.pdf>

Riksrevisionen (2018). *Nedsatt moms på livsmedel. Priseffekt, fördelningsprofil och kostnadseffektivitet*. RIR 2018:25.

Skatteverket (2014). *Effekter på skatteundandragande av sänkt restaurangmoms*. Rapportering av ett regeringsuppdrag, 2014–01-13, Dnr. 131 691509–13/113.

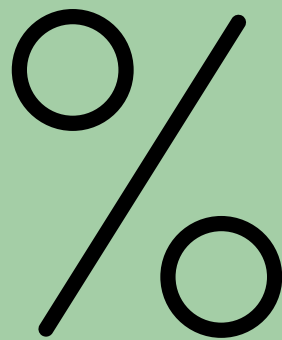
Statens offentliga utredningar (2011). *Sänkt restaurang- och cateringmoms* (SOU 2011:24). Stockholm: Finansdepartementet/Regeringskansliet.
<https://www.regeringen.se/contentassets/039703eff24f4f85be03f8bee5a08c40/sankt-restaurang--och-cateringmoms-sou-201124/>

Stiglitz, J. E., & Rosengard, J. K. (2015). *Economics of the Public Sector* (fjärde upplagan). New York: W.W. Norton & Company.

Tillväxtanalys (2014). *Sänkt moms på restaurang- och cateringtjänster. Delrapport avseende effekter på företagsnivå*. Tillväxtanalys, rapport 2014:01.

Tillväxtanalys (2015). *Sänkt moms på restaurang- och cateringtjänster. Slutrapport*. Tillväxtanalys, rapport 2015:10.

Visita (2013). *Nyckeltalsundersökning 2013*.

VISITA

SVENSK BESÖKSNÄRING